

คุณลักษณะจิตอาสาในการป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 ของอาสาสมัครสาธารณสุข ประจำหมู่บ้านจังหวัดนครปฐม

รุ่งนภา เฟ่งรุ่งเรืองวงษ์¹ และ ณัฐสิมา พันยุโศด¹

¹สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
*roong001@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะจิตอาสาในการป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะจิตอาสาในการป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน กลุ่มตัวอย่าง คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จังหวัดนครปฐม จำนวน 385 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาค้นคุณลักษณะจิตอาสาในการป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังนี้ ด้านการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละ ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ด้านการตระหนักในพลังตนเองและการใฝ่รู้ ด้านการรักษาระเบียบวินัย ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับเครือข่าย ด้านการเคารพสิทธิเสรีภาพ ด้านการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ ด้านการมีส่วนร่วมทางสังคม ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ ด้านการเห็นคุณค่าตนเองและผู้อื่น ด้านความรู้สึกรักในงานที่ตนเองสนใจ ส่วนแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะจิตอาสาของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ด้านการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละควรรู้จักให้และแบ่งปันโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมควรตระหนักถึงความสำคัญและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ด้านการตระหนักในพลังตนเองและการใฝ่รู้ควรมุ่งมั่นพัฒนาตนเองศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม ด้านการรักษาระเบียบวินัยควรการศึกษากฎ ระเบียบและไม่ทำผิดกฎ ด้านการทำงานเป็นทีมควรลดความขัดแย้ง โดยไม่อคติต่อเพื่อนร่วมงาน ด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับเครือข่ายควรจัดกิจกรรมระหว่างหมู่บ้านแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านสุขภาพ ด้านการเคารพสิทธิเสรีภาพควรนำหลักพระพุทธศาสนามาใช้ควบคู่กับการปฏิบัติงาน ด้านการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ควรพัฒนาด้านเทคโนโลยีและการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยง ด้านการมีส่วนร่วมทางสังคมควรกล้าแสดงออกในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการคิด วางแผน ตัดสินใจ ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ควรปรับปรุงพฤติกรรมให้เหมาะสมถูกกาลเทศะ ด้านการเห็นคุณค่าตนเองและผู้อื่นควรรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์ของผู้อื่นและการแก้ปัญหาในทางบวก ด้านความรู้สึกรักในงานที่ตนเองสนใจควรเปลี่ยนความคิดในการทำงานใหม่และแสดงความคิดเห็นเพื่อปรับปรุงสิ่งต่างๆ

คำสำคัญ: คุณลักษณะจิตอาสา การป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดนครปฐม

Characteristics of Volunteer Spirit in Preventing the Spread of COVID-19 among Village Health Volunteers in Nakhon Pathom Province.

Rungnapa Pengrungruangwong^{1*} and Natsima Panyudod²

¹Department of Public Administration, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Nakhon Pathom Rajabhat University

*roong001@hotmail.com

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the volunteer spirit characteristics in preventing the spread of COVID-19 among village health volunteers, 2) to study the guidelines for developing the volunteer spirit characteristics in preventing the spread of COVID-19 of village health volunteers. The sample group was village health volunteers Nakhon Pathom Province 385 people were drawn from proportional sampling. Data were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The results of the study of volunteer spirit characteristics in preventing the spread of COVID-19 among village health volunteers found that the overall level was at a high level as follows: Performance with sacrifice social responsibility, self-awareness and curiosity, discipline, team work, the aspect of interacting with the network, respect for freedom, communication and public relations, social participation, aspect of human relations, value of self and others, the feeling of freedom in choosing the job that interests them. As for the guidelines for developing the volunteer spirit characteristics of the village health volunteers. Performance with sacrifice should learn to give and share without expecting anything in return. Social responsibility should recognize the importance and change behavior. Self-awareness and curiosity should strive for self-improvement, study to gain more knowledge. Discipline should study the rules regulation and not breaking the rules. Team work conflicts should be reduced without prejudice to colleagues. The aspect of interacting with the network should be activities between villages to exchange health information. Respect for freedom Buddhism principles should be applied along with the work. Communication and public relations technology development and networking should be developed. Social participation should be assertive in taking part in thinking, planning, and making decisions. Human relations behavior should be adjusted appropriately and at the right time. Self-esteem and others should listen to other people's criticism and solve problems in a positive way. The feeling of freedom in choosing the job that interests them should change the idea of new work and give opinions to improve things.

Keywords: Characteristics of Volunteer Spirit, Preventing the Spread of COVID-19, Village Health Volunteers in Nakhon Pathom Province

1. บทนำ

จิตอาสาเป็นคุณลักษณะที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ เนื่องจากระบบอาสาสมัครมีส่วนช่วยลดปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมและการสร้างประโยชน์เพื่อส่วนร่วม การส่งเสริมให้ประชาชนชาวไทยมีความรับผิดชอบต่อการสังคมและต่อผู้อื่น โดยสร้างความตระหนักให้รู้จักหน้าที่ของตนเอง การตรงต่อเวลา การยอมรับความหลากหลาย เห็นคุณค่าและความสำคัญในการประกอบสัมมาอาชีพ เน้นการพึ่งพาตนเอง และเป็นพลเมืองที่ดี เป็นสร้างเสริมวัฒนธรรมการทำงานเพื่อส่วนรวม สนับสนุนส่งเสริมยุทธศาสตร์ชาติ ดังนั้น การส่งเสริมค่านิยมและวัฒนธรรมยึดผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน และกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์เพื่อสังคมอย่างต่อเนื่อง ดังพระราชปณิธานอันแน่วแน่ที่จะปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนชาวไทยได้ร่วมกันบำเพ็ญประโยชน์และทำความดี เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร รัชกาลที่ 10 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งโครงการจิตอาสา “เราทำความดีด้วยหัวใจ” รมรงคให้ประชาชนชาวไทยแสดงพลังจิตอาสาร่วมกับหน่วยทหารมหาดเล็กราชวัลลภรักษาพระองค์ ข้าราชการบริพาร หน่วยราชการในพระองค์ และหน่วยราชการต่างๆ เพื่อส่งเสริมการสร้างสังคมของคนที่ เชิดชูคนทำความดีที่คิดถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ด้วยทรงห่วงใยและทรงคำนึงถึงความอยู่ดีมีสุขของประชาชนเหนืออื่นใด ทรงให้ความสำคัญกับการฟื้นฟูดูแลปัญหาด้านสุขภาพของประชาชน ทรงมีพระราชดำรัสในเรื่องนี้ครั้งหนึ่งว่า ถ้าคนเรามีสุขภาพเสื่อมโทรม ก็จะไม่สามารถพัฒนาชาติได้ เพราะทรัพยากรที่สำคัญของประเทศชาติ ก็คือพลเมืองนั่นเอง [1]

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) เป็นหน่วยขับเคลื่อนงานสาธารณสุขเพื่อดูแลผู้ป่วย เป็นนักจัดการสุขภาพเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ ป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพเสถียร ปัญหาเอดส์ในชุมชน คุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพอนามัยแม่และเด็ก และปฏิบัติงานในพื้นที่พิเศษ คณะรัฐมนตรีมีมติให้วันที่ 20 มีนาคม ของทุกปี เป็นวันอาสาสมัครสาธารณสุขแห่งชาติ กระทรวงสาธารณสุขได้มอบรางวัลเชิดชูเกียรติ ให้แก่ อสม.ที่มีผลงานดีเด่น ร่วมเสียสละอุทิศตนสร้างคุณประโยชน์ให้แก่แผ่นดิน เป็นจิตอาสาและเป็นบุคคลสำคัญที่ขับเคลื่อนดูแลสุขภาพประชาชนในชุมชนอย่างใกล้ชิดมากกว่า 40 ปี จนเป็นที่ยอมรับและชื่นชมของนานาชาติมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ต่อสังคม และได้รับการพัฒนาให้เป็นนักจัดการสุขภาพในด้านต่างๆ อาทิ การเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ การดูแลสุขภาพจิตในชุมชน การบริการในศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน (ศสมช.) และการสร้างหลักประกันสุขภาพ การคุ้มครองผู้บริโภคด้านสุขภาพ การป้องกันและแก้ไขปัญหาสุขภาพเอดส์ในชุมชน การดูแลอนามัยแม่และเด็ก และการปฏิบัติงานในพื้นที่พิเศษชายแดนภาคใต้ เป็นต้น ปัจจุบัน มี อสม.ทั่วประเทศ 1,040,000 คน ดำเนินงานร่วมกับคณะกรรมการพัฒนาคุณภาพชีวิตระดับอำเภอหรือ พชอ. และหมอรอบครัวดูแลสุขภาพประชาชน โดยเฉพาะการดูแลผู้สูงอายุ กลุ่มติดบ้าน ติดเตียง เฝ้าระวังโรคติดต่อ เช่น โรคไข้เลือดออก เฝ้าระวังให้ผู้ป่วยวัณโรคกินยาอย่างต่อเนื่อง ลดปัญหาเชื้อดื้อยา รมรงคลดความเสี่ยงต่อการเกิดโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง โรคหัวใจ ซึ่ง อสม.และภาคีเครือข่ายสุขภาพมีบทบาทสำคัญในการเยี่ยม คัดกรอง และวางแผนการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ ทั้งนี้ อสม. ยังเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนโครงการ “3 ล้าน 3 ปี เลิกบุหรี่ทั่วไทย เทิดไท้องค์ราชัน” ชักชวน ช่วยเหลือคนในชุมชนให้เลิกสูบบุหรี่ นำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพของประชาชนในชุมชน ลดความเสี่ยงจากการเกิดโรคต่างๆ เป็นตัวอย่างที่ดีต่อเด็ก เยาวชนและคนในชุมชน นำไปสู่การสร้าง “ชุมชนสร้างสุข สุขกาย สุขใจ สุขเงิน” [2]

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) จังหวัดนครปฐม มีบทบาทหน้าที่ในการดูแลสุขภาพของประชาชนในหมู่บ้านและเป็นผู้หน้าที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในชุมชน ขณะเดียวกันยังทำให้เกิดการประสานความร่วมมือในชุมชนเพื่อการพัฒนาสุขภาพ และนำมาสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมชุมชน เช่น การรักษาพยาบาล การป้องกันโรค การส่งเสริมสุขภาพ การฟื้นฟูสภาพ ดังนั้นอาสาสมัครสาธารณสุขจึงเปรียบเสมือนผู้แทนของชุมชนที่ทำหน้าที่ในบทบาทอาสาสมัครอย่างต่อเนื่องไป ด้วย โดย อสม.ที่สมัครเป็นจิตอาสาแล้วจำนวน 156 คน [2] แต่จากการสอบถามจาก อสม. [3] พบว่าการดำเนินงานจิตอาสา ยังไม่ได้ครอบคลุมหรือไม่พึงประสงค์ เนื่องจากการปฏิบัติงานยังเป็นการปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเท่านั้น ในการดำเนินงานจิตอาสาจะเป็นรูปแบบของกิจกรรมที่ไม่ได้ดำเนินการในระยะยาว เป็นเพียงกิจกรรมที่จัดขึ้นที่มีระยะเวลาสั้นสุดที่

แน่นอน โดยในมุมมองของ อสม.มองว่าการดำเนินงานจิตอาสา นั้น ควรจะเป็นสิ่งที่สามารถเป็นคุณลักษณะที่ติดตัว อสม. โดยตลอดเพื่อนำไปปฏิบัติควบคู่ไปกับการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง ด้วยเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาคุณลักษณะจิตอาสาในการป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน เพื่อให้ทราบว่าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีคุณลักษณะจิตอาสาแบบใด เพื่อที่จะได้กำหนดแนวทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับคุณลักษณะจิตอาสาในการป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาคุณลักษณะจิตอาสาในการป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 และแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะจิตอาสาของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดนครปฐม

3. วิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 10,637 คน ได้มาจากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมในตารางของทาร์โร ยามาเน่ จำนวน 385 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วนแยกเป็นรายอำเภอ

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยตัวแปรอิสระ คือ ข้อมูลส่วนบุคคลของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ประกอบด้วย 1) เพศ 2) อายุ 3) สถานภาพสมรส 4) ระดับการศึกษา 5) อาชีพ 6) ระยะเวลาการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุข 7) พื้นที่รับผิดชอบ ส่วนตัวแปรตาม คือ แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะจิตอาสาในการป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ดังนี้ 1) ด้านความรู้สึกริเริ่มในการเลือกงานที่ตนเองสนใจ 2) ด้านการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละ 3) ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม 4) ด้านการมีส่วนร่วมทางสังคม 5) ด้านการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ 6) ด้านการเคารพสิทธิเสรีภาพ 7) ด้านการรักษาระเบียบวินัย 8) ด้านการเห็นคุณค่าตนเองและผู้อื่น 9) ด้านการตระหนักในพลังตนเองและการใฝ่รู้ 10) ด้านการทำงานเป็นทีม 11) ด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับเครือข่าย 12) ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขและพื้นที่รับผิดชอบ ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามแบบตรวจรายการ ส่วนที่ 2 คุณลักษณะจิตอาสาในการป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิด และส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะจิตอาสาในการป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่กำหนด โดยแบ่งออกเป็นส่วนๆ เพื่อให้ข้อมูลกระจายตามสัดส่วนที่ได้กำหนดไว้และนำมาให้กับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน จำนวน 385 คน แล้วตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถามและนำมาวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล หลังจากที่ได้ตรวจสอบความครบถ้วนของแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้ประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ด้วยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบของตารางประกอบคำบรรยาย แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้ความถี่ คำร้อยละ ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์คุณลักษณะจิตอาสาในการป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ใช้การวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย

และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และส่วนที่ 3 การวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะจิตอาสาในการป้องกันการแพร่ระบาดของของโควิด-19 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละของความถี่ และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

4. ผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย สามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดนครปฐม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 300 คน คิดเป็นร้อยละ 77.91 มีอายุ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 241 คน คิดเป็นร้อยละ 62.60 สถานภาพสมรส จำนวน 253 คน คิดเป็นร้อยละ 65.71 ระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 46.23 อาชีพเกษตรกร จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 37.92 ระยะเวลาการเป็นอาสาสมัครสาธารณสุข 10 ปีขึ้นไป จำนวน 246 คน คิดเป็นร้อยละ 63.90 อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบอำเภอเมืองนครปฐม จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 24.68 ตามลำดับ

2. คุณลักษณะจิตอาสาในการป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.22$, S.D. = 0.63) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละ ($\bar{x} = 4.29$, S.D. = 0.65) รองลงมาด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ($\bar{x} = 4.29$, S.D. = 0.63) ด้านการตระหนักในพลังตนเองและการใฝ่รู้ ($\bar{x} = 4.28$, S.D. = 0.54) ด้านการรักษาระเบียบวินัย ($\bar{x} = 4.27$, S.D. = 0.62) ด้านการทำงานเป็นทีม ($\bar{x} = 4.25$, S.D. = 0.59) ด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับเครือข่าย ($\bar{x} = 4.24$, S.D. = 0.64) การเคารพสิทธิเสรีภาพ ($\bar{x} = 4.23$, S.D. = 0.62) ด้านการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ ($\bar{x} = 4.23$, S.D. = 0.62) ด้านการมีส่วนร่วมทางสังคม ($\bar{x} = 4.21$, S.D. = 0.63) ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ ($\bar{x} = 4.19$, S.D. = .627) ด้านการเห็นคุณค่าตนเองและผู้อื่น ($\bar{x} = 4.17$, S.D. = 0.69) และด้านความรู้สึกรักอิสระในการเลือกงานที่ตนเองสนใจ ($\bar{x} = 4.02$, S.D. = 0.74) ตามลำดับ

อภิปรายผล ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. คุณลักษณะจิตอาสาในการป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ดังนี้

1.1 ด้านการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Channarong Wongwichai [4] ได้ศึกษาเรื่องคุณลักษณะอาสาสมัครที่มีผลต่อบทบาทอาสาสมัครสาธารณสุข มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาคุณลักษณะของอาสาสมัคร คุณลักษณะใดมีอิทธิพลต่อบทบาทอาสาสมัครสาธารณสุข ผลการศึกษา พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขมีคุณลักษณะสำนึกร่วมหรือความเป็นเจ้าของร่วมเกิดการเสียสละและผูกพัน และความรู้สึกรักอิสระในการเป็นผู้เลือกงานอาสาสมัครที่ตนเองสนใจ โดยคุณลักษณะที่ส่งผลต่อบทบาทของอาสาสมัครมากที่สุดคือ คุณลักษณะสำนึกร่วมหรือความเป็นเจ้าของร่วมเกิดการเสียสละและผูกพันและความรู้สึกรักอิสระในการเป็นผู้เลือกงานอาสาสมัครที่ตนเองสนใจ ทั้งนี้เนื่องจาก อสม. มีหน้าที่ดูแลเรื่องสุขภาพของประชาชนในหมู่บ้าน ด้วยความเสียสละในการปฏิบัติงานทั้งในเวลาและนอกเวลาเพื่อช่วยเหลือประชาชนในหมู่บ้านในเรื่องต่างๆเพิ่มเติมนอกเหนือจากเรื่องที่ดูแลสุขภาพ

1.2 ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Supattana Boonkaew [5] ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมอาสาสมัครของอาสาสมัครอาสาสมัครในเขตกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 3 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างจิตลักษณะเดิมและสถานการณ์ทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมอาสาสมัครของอาสาสมัครอาสาสมัคร 2) เพื่อทำนายพฤติกรรมอาสาสมัครของอาสาสมัครอาสาสมัครจากจิตลักษณะเดิม สถานการณ์ทางสังคมและจิตลักษณะตามสถานการณ์ 3) เพื่อค้นหาตัวแปรที่สำคัญทำนายพฤติกรรมอาสาสมัครของอาสาสมัครอาสาสมัคร ผลการศึกษาพบว่า จิตลักษณะเดิม ได้แก่ แรงจูงใจอาสาสมัครและความรับผิดชอบต่อสังคม สถานการณ์ทางสังคม จิตลักษณะตามสถานการณ์ พฤติกรรมอาสาสมัคร อยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้เนื่องจาก อสม. ต้องปฏิบัติตามที่ได้รับมอบหมาย ไม่เพียงแต่ความรับผิดชอบต่อ

ต่อภาระงานของตนเอง ความรับผิดชอบต่อประชาชนในหมู่บ้านก็เป็นส่วนหนึ่งที่ อสม. ต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมให้ดีขึ้นด้วย

1.3 ด้านการตระหนักในพลังตนเองและการใฝ่รู้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Suleeporn Phettriang [6] ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุราษฎร์ธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุราษฎร์ธานี ประเมินโดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมที่แสดงอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล ด้านจิตบริการ ด้านมีวินัย ด้านใฝ่รู้ ที่มีการหาคุณภาพของเครื่องมือทั้ง ความตรงได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 และความเที่ยงเท่ากับ 0.82 ผลวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยพฤติกรรม ด้านจิตบริการ ด้านวินัย และด้านใฝ่รู้ หลังการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาอัตลักษณ์สูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาอัตลักษณ์ ทั้งนี้เนื่องจาก อสม. ต้องมีการใฝ่หาความรู้เพิ่มขึ้นจากเดิม ด้วยการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ มากมายทำให้ อสม. ต้องตระหนักในความสามารถของตนเองและใฝ่หาความรู้ตลอดเวลา

1.4 ด้านการรักษาระเบียบวินัย สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Manee Arpanantikul et al [7] ได้ศึกษาเรื่องจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลของพยาบาลไทย ตามการรับรู้ของผู้บริหารทางการพยาบาล วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลของพยาบาลไทยตามการรับรู้ของผู้บริหารทางการพยาบาล ผลการวิจัยพบว่า สะท้อนให้เห็นถึงจริยธรรมวิชาชีพที่พยาบาลส่วนใหญ่ปฏิบัติขณะทำงานในบทบาทหน้าที่พยาบาลตามมุมมองของผู้บริหารทางการพยาบาลมีจำนวน 10 เรื่อง ได้แก่ 1) การพิทักษ์สิทธิผู้ป่วย 2) ความซื่อสัตย์ 3) ความเอาใจใส่ผู้ป่วย 4) การช่วยเหลือ โดยไม่รับสิ่งตอบแทน 5) การมีระเบียบวินัย 6) การเสียสละ 7) การมีพฤติกรรมบริการ และมีใจให้บริการที่ดี 8) การดูแลผู้ป่วยอย่างเท่าเทียมและไม่เลือกปฏิบัติ 9) ความรับผิดชอบ และ 10) การรักษาความลับจากข้อมูลที่ได้จากการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าพยาบาลไทยยังคงมีการรักษารายละเอียดวิชาชีพในการปฏิบัติงานและมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เนื่องจาก อสม. ประพฤติตนเองให้อยู่ในกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ตามคู่มือ อสม. การแต่งกายของ อสม. ก็มีความสะอาดและเป็นระเบียบ รวมถึงอุปกรณ์ต่างๆที่ อสม. ใช้ปฏิบัติงานการจัดการอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย

1.5 ด้านการทำงานเป็นทีม ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Pitakphong Kulwimon [8] ได้ศึกษาเรื่องประเมินผลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยการทำงานเป็นทีมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน 2) ปัจจัยสนับสนุนทางการบริหารของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน 3) ผลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพและ 4) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการทำงานเป็นทีม ปัจจัยสนับสนุนทางการบริหารกับผลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ พบว่า 1) ปัจจัยการทำงานเป็นทีมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีระดับสูงทุกด้าน 2) ปัจจัยสนับสนุนทางการบริหารของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีระดับสูงทุกด้าน 3) การปฏิบัติตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพมีระดับมากทุกด้าน และ 4) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการทำงานเป็นทีมกับผลการปฏิบัติงานตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ทั้งนี้เนื่องจาก อสม. มีผู้นำในการทำงานเป็นสิ่งที่ทำให้ อสม. ปฏิบัติงานตามเป้าหมายที่วางไว้

1.6 ด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับเครือข่าย ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Pompen Areekit [9] ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาแบบการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างพยาบาลกับผู้รับบริการเพื่อเสริมสร้างการปฏิบัติที่ดีในการ รักษาพยาบาลของโรงพยาบาลศูนย์ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานและสภาพการณ์ ระหว่างพยาบาลกับผู้รับบริการ ของโรงพยาบาลศูนย์ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข 2) เพื่อพัฒนารูปแบบ 3) เพื่อทดลองใช้รูปแบบ และ 4) เพื่อประเมินและถอดบทเรียนรูปแบบ ผลการวิจัยพบว่า 1) ข้อมูลพื้นฐานและสภาพการณ์ระหว่างพยาบาลกับผู้รับบริการของโรงพยาบาล ศูนย์สังกัดกระทรวงสาธารณสุขพยาบาลควรมีคุณธรรม จริยธรรม และคำนึงถึงผู้ป่วยเป็นศูนย์กลางในการให้ การพยาบาล ส่วนผู้รับบริการควรมีความเข้าใจ และปฏิบัติตามคำแนะนำต่างๆ ด้วยความเคารพ

กฎระเบียบของ โรงพยาบาล 2) ได้รูปแบบชื่อว่า “PICT Model” ประกอบด้วย (1) พยาบาลกับผู้รับบริการมีส่วนร่วมในการสร้างปฏิสัมพันธ์ให้เกิดขึ้น (P=Participation) (2) พยาบาลกับผู้รับบริการมีการบูรณาการการปฏิสัมพันธ์ที่ตีมาไว้ ร่วมกัน (I=Integration) (3) พยาบาลกับผู้รับบริการมีการประสานความร่วมมือที่ดีต่อกัน (C=Coordination) และ (4) กิจกรรมการอบรมให้พยาบาลกับผู้รับบริการได้เรียนรู้ร่วมกัน (T=Training) ทั้งนี้เนื่องจาก อสม. มีการพูดคุยหรือทำกิจกรรมกับผู้นำทั้งในหมู่บ้านและต่างหมู่บ้าน เป็นส่วนช่วยในการสอบถามและปรึกษาหารือกันถึงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพและเรื่องอื่นๆที่ไม่เกี่ยวข้องอีกด้วย

1.7 ด้านการเคารพสิทธิเสรีภาพ สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Jilaporn Tamchoo [10] ได้ศึกษาเรื่องบทบาทของอาสาสมัครในการส่งเสริมการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระบบงานของอาสาสมัคร ปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนแสวงหาแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานของอาสาสมัครในการส่งเสริมการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ รวมถึงการระงับข้อพิพาทและความขัดแย้ง ผลการศึกษาพบว่า ในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครอยู่ในระหว่าง 4 ถึง 6 ครั้งต่อปี ได้แก่ การปฏิบัติงานในการส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพ การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ การระงับข้อพิพาทและการจัดการความขัดแย้งและการกิจด้านอื่นๆสำหรับปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงดำเนินงานแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการส่งเสริมสิทธิและเสรีภาพ ด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ด้านการระงับข้อพิพาทและการจัดการ ความขัดแย้ง และด้านอื่นๆ ทั้งนี้เนื่องจาก อสม. มีการเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพและปฏิบัติตามกฎหมายทุกประการ

1.8 ด้านการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Damrongrit Ratanaprayoon [11] ได้ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะด้านการสื่อสารสุขภาพของ อสม. ตีเด่น จังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษา 1) ทักษะด้านการสื่อสารสุขภาพ 2) บุคลิกภาพ 3) ปัจจัยส่งเสริมการสื่อสารสุขภาพ และ 4) ปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารสุขภาพของ อสม. ตีเด่น จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า 1) อสม. ตีเด่น มีการใช้ทักษะการสื่อสารทั้ง 4 ด้านคือ ด้านการพูด มีด้านการฟัง ด้านการคิด ด้านการอ่าน 2) บุคลิกภาพของ อสม. ตีเด่น ประกอบด้วยบุคลิกภาพภายใน มีจิตใจที่อุทิศตน เสียสละเพื่อส่วนรวม และยังสามารถปรับอารมณ์ จิตใจให้เข้ากับ สภาวะแวดล้อมสังคมได้ 3) ปัจจัยส่งเสริมการสื่อสารของ อสม. ตีเด่น ได้แก่ การมีตำแหน่งและบทบาทหน้าที่การมีผลงานดีเด่น การเคยผ่านการอบรมและการมีบุคลิกภาพดี และ 4) ปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารของ อสม. ตีเด่น ได้แก่ การขาดความรู้ ความเข้าใจภาษาอิสลามในชุมชนต่างศาสนา และมีอุปสรรคด้านสภาพสิ่งแวดล้อมในการเดินทางลงพื้นที่โดยเฉพาะช่วงฤดูมรสุมที่เกิดอุทกภัยบ่อยครั้ง ทั้งนี้เนื่องจาก อสม. มีการเตรียมความพร้อมก่อนที่จะพูดคุยกับประชาชนในหมู่บ้านและมีการศึกษาข้อมูลต่างๆเพื่อให้เกิดความรอบคอบก่อนที่จะประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนในหมู่บ้านได้ทราบข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง

1.9 ด้านการมีส่วนร่วมทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Kritsayapat Khaopathumthip [12] ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขในการส่งเสริมสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลอำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขในการส่งเสริมสุขภาพ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขในการส่งเสริมสุขภาพโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในระดับการรับผลประโยชน์ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ทั้งนี้เนื่องจาก อสม. มีส่วนร่วมในการคิด วางแผน ตัดสินใจ มีการแสดงความคิดเห็นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในพัฒนาเรื่องต่างๆ

1.10 ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Pornchanok Thawornsantakit [13] ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของอาชีพพยาบาลในโรงพยาบาลรัฐบาล มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพของอาชีพพยาบาลในโรงพยาบาลรัฐบาล ให้ผู้ให้บริการด้านสาธารณสุขทุกระดับตื่นตัวในการพัฒนา

คุณภาพ มาตรฐานในการให้บริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการในโรงพยาบาลทั้งภาครัฐและเอกชน มีความต้องการที่จะพัฒนาในการบริหารจัดการทุกด้าน เพื่อประสิทธิภาพในการให้บริการและกระตุ้นวัฒนธรรมในการทำงาน ความรัก งาน ความขยันหมั่นเพียร ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีมนุษยสัมพันธ์ และเข้าใจถึงความเป็นมาของปัญหาต่างๆ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านองค์กร ด้านวัฒนธรรมการทำงาน ด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม ด้านการทำงาน เป็นทีม ด้านผู้บริการ/ให้บริการ เพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา มีผลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพภายนอก ภายใน และโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนของปัจจัยด้านองค์กร โดยรวมสูงก็จะส่งผลทำให้คะแนนของการพัฒนาบุคลิกภาพภายนอก ภายใน ทั้งนี้เนื่องจาก อสม. มีการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประชาชนในหมู่บ้าน มีการไต่ถามถึงความทุกข์ สุขและแสดงความห่วงใยซึ่งกันและกัน

1.11 ด้านการเห็นคุณค่าตนเองและผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Jutarat Sangthong [14] ได้ศึกษาเรื่องประสบการณ์ชีวิตและการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุ ที่ปฏิบัติงานอาสาสมัครในโรงพยาบาลของรัฐ การวิจัยใช้การสุ่มแบบเฉพาะเจาะจงโดยใช้การสัมภาษณ์ (purposive) คุณค่าในตนเอง ผู้สูงอายุสามารถสร้างได้ด้วยตนเองผ่านการทำหน้าที่อาสาสมัครเพื่อการสร้างประโยชน์ให้ผู้อื่น ซึ่งบางครั้งอาจต้องพบปัญหาและอุปสรรคจาก การปฏิบัติงานแต่ด้วยใจรักในการปฏิบัติหน้าที่ก็สามารถทำให้ปัญหาและอุปสรรคเหล่านั้น สามารถผ่านพ้นไปได้ด้วยดี ทั้งนี้อาสาสมัครผู้สูงอายุยังสามารถสร้างประโยชน์ได้ในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม ปัจจัยที่ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ที่เข้าสู่อาสาสมัครมีหลายปัจจัยด้วยกัน การเกษียณอายุราชการ การไม่มีภาระในการเลี้ยงดูบุตร และรับผิดชอบภาระอื่นๆ เข้ามาเพราะความเหงา เนื่องด้วยคู่ชีวิตเสียชีวิต บุตรหลานทำงานต่างถิ่น และการต้องการพบปะเพื่อนฝูง ด้วยเหตุผลการเข้ามาที่แตกต่างกันแต่มีเป้าหมายเหมือนกัน คือ การสร้างความสุข ให้ตนเองด้วยการช่วยเหลือผู้อื่น สร้างคุณค่าให้กับตนเอง และเกิดเป็นความภาคภูมิใจ ในตนเอง ตลอดจนความเสียสละที่ได้กระทำเพื่อการสร้างประโยชน์ต่อสังคม ทั้งนี้เนื่องจาก อสม. การเห็นถึงศักยภาพความสามารถของตนเองและผู้อื่น มีการนำความสามารถต่างๆที่มีอยู่ออกมาใช้ควบคู่กับการปฏิบัติงาน

1.12 ด้านความรู้สึกลึกซึ้งในการเลือกงานที่ตนเองสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Channarong Wongwichai [4] ได้ศึกษาเรื่องคุณลักษณะอาสาสมัครที่มีผลต่อบทบาทอาสาสมัครสาธารณสุข มีวัตถุประสงค์เพื่อค้นหาคุณลักษณะของอาสาสมัคร คุณลักษณะใดมีอิทธิพลต่อบทบาทอาสาสมัครสาธารณสุข ผลการศึกษา พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขมีคุณลักษณะสำนึกร่วมหรือความเป็นเจ้าของร่วมเกิดการเสียสละและผูกพัน และความรู้สึกลึกซึ้งในการเป็นผู้เลือกงานอาสาสมัครที่ตนเองสนใจ โดยคุณลักษณะที่ส่งผลกระทบต่อบทบาทของอาสาสมัครมากที่สุดคือ คุณลักษณะสำนึกร่วมหรือความเป็นเจ้าของร่วมเกิดการเสียสละและผูกพันและความรู้สึกลึกซึ้งในการเป็นผู้เลือกงานอาสาสมัครที่ตนเองสนใจ ทั้งนี้ เนื่องจาก อสม. สามารถเลือกกระทำหรือไม่กระทำสิ่งใดก็ได้ อยู่ที่ความพึงพอใจของ อสม. เองแต่ต้องเลือกกระทำในสิ่งที่ควรกระทำเท่านั้น หากสิ่งไหนไม่ควรก็จะไม่กระทำ

2. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะจิตอาสาในการป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจังหวัดนครปฐม สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

2.1 ด้านการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละ ควรมีความเสียสละปฏิบัติงานทั้งในเวลาและนอกเวลาเพื่อช่วยเหลือประชาชนในหมู่บ้านในการป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ The Bangkok insight [15] และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Channarong Wongwichai [4] ได้ศึกษาคุณลักษณะอาสาสมัครที่มีผลต่อบทบาทอาสาสมัครสาธารณสุข ผลการศึกษพบว่า ควรมีความเสียสละปฏิบัติงานทั้งในเวลาและนอกเวลาเพื่อช่วยเหลือประชาชนในหมู่บ้านในเรื่องต่างๆ เพิ่มเติมจากเรื่องที่ดีแลสุขภาพ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก อสม. การปฏิบัติหน้าที่นอกเวลาอาจมีอุปสรรคต่อ อสม. อยู่บ้าง เพราะ อสม. มีครอบครัวที่ต้องดูแลทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคบ้างเล็กน้อย

2.2 ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ควรปฏิบัติตามที่ได้รับมอบหมาย ไม่เพียงแต่ความรับผิดชอบต่อภาระงานของตนเอง ความรับผิดชอบต่อสังคมก็คือ การป้องกันการแพร่ระบาดของโควิด-19 ซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่ อสม. ต้องรับผิดชอบต่อและ

พัฒนาสังคมให้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ World Health Organization [16] และสอดคล้องกับงานวิจัยของของ Supattana Boonkaew [5] ได้ศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมอาสาสมัครของอาสาสมัครอาสาสมัครในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ปฏิบัติตามที่ได้รับมอบหมาย ไม่เพียงแต่ความรับผิดชอบต่อภาระงานของตนเอง ความรับผิดชอบต่อสังคมก็เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญ ทั้งนี้เนื่องจาก อสม. มีภาระงานที่ได้รับมอบหมายมากพอสมควร ทำให้การปฏิบัติงานของ อสม. มีความล่าช้าอยู่บ้างและบางงานตกหล่นไปบ้าง ซึ่งทำให้ อสม. ต้องมีความรับผิดชอบต่องานที่เพิ่มมากขึ้นจากเดิม

2.3 ด้านการตระหนักในพลังตนเองและการใฝ่รู้ ควรมีการใฝ่หาความรู้เพิ่มขึ้นจากเดิม ด้วยการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆมากมายทำให้ อสม. ต้องตระหนักในความสามารถของตนเองและใฝ่หาความรู้ตลอดเวลาซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Suleeporn Phettriang [6] ได้ศึกษาการพัฒนาอัตลักษณ์ของนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่า มีการใฝ่หาความรู้ของ อสม. ที่เพิ่มมากขึ้น อาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงของสิ่งต่างๆมากมาย ทำให้ อสม. ต้องตระหนักในความสามารถของตนเองและใฝ่หาความรู้ตลอดเวลา ทั้งนี้เนื่องจาก อสม. มีความรู้ที่ได้จากการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม และต้องเป็นความรู้ที่ถูกต้อง เพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเองจากการหาความรู้จากแหล่งข้อมูลต่างๆที่หลากหลาย เช่น ตำรา เอกสารต่างๆ รวมถึงแหล่งข้อมูลที่ได้จากการลงมือปฏิบัติงานต่างๆ

2.4 ด้านการรักษาระเบียบวินัย ควรประพฤติตนเองให้อยู่ในกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ตามคู่มือ อสม. การแต่งกายของ อสม. ก็มีความสะอาดและเป็นระเบียบ รวมถึงอุปกรณ์ต่างๆที่ อสม. จะใช้ปฏิบัติงานก็มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Manee Arpanantikul et al [7] ได้ศึกษาจริยธรรมในการปฏิบัติการพยาบาลของพยาบาลไทยตามการรับรู้ของผู้บริหารทางการพยาบาล ผลการศึกษาพบว่า การประพฤติตนเองให้อยู่ในกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ตามคู่มือ อสม. การแต่งกายของ อสม. ก็มีความสะอาดและมีความเป็นระเบียบ รวมถึงอุปกรณ์ต่างๆที่ อสม. ใช้ปฏิบัติงานก็มีความเป็นสะอาดและระเบียบเรียบร้อย ทั้งนี้เนื่องจาก อสม. จะต้องทราบถึงกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน เพื่อไม่ให้เกิดการละเมิดกฎ ระเบียบต่างๆ

2.5 ด้านการทำงานเป็นทีม ควรมีผู้นำ อสม. ในการทำงานเพื่อเป็นสิ่งที่ทำให้ อสม. ปฏิบัติงานตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Pitakphong Kulwimon [8] ได้ศึกษาการประเมินผลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว ผลการศึกษาพบว่า การมีหัวหน้า อสม. หรือผู้นำในการทำงานเพื่อเป็นสิ่งที่ทำให้ อสม. ปฏิบัติงานตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจากการที่ อสม. มีหัวหน้าหรือผู้นำนั้นจะทำให้ อสม. มีหลักในการยึดเหนี่ยวและมีการวางแผนจากหัวหน้าหรือผู้นำเพื่อให้งานประสบความสำเร็จ

2.6 ด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับเครือข่าย ควรมีการพูดคุยหรือทำกิจกรรมกับผู้นำทั้งในหมู่บ้านและต่างหมู่บ้าน เป็นส่วนช่วยในการสอบถามและปรึกษาหารือกันถึงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพและเรื่องอื่นๆที่ไม่เกี่ยวข้องอีกด้วยซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Pompen Areekit [9] ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างพยาบาลกับผู้ใช้บริการเพื่อเสริมสร้างการปฏิบัติที่ดีในการรักษาพยาบาลของโรงพยาบาลศูนย์ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ผลการศึกษาพบว่า การพูดคุยหรือทำกิจกรรมกับผู้นำทั้งในหมู่บ้านและต่างหมู่บ้าน เป็นส่วนช่วยในการสอบถามและปรึกษาหารือกันถึงเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพและเรื่องอื่นๆที่ไม่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เนื่องจาก อสม. สามารถนำข้อคิดหรือคำปรึกษาหารือมาประยุกต์ใช้หรือปรับใช้ในการปฏิบัติงานได้ โดยการนำข้อมูลมาใช้นั้นเป็นสิ่งที่จะช่วยให้ความสัมพันธ์ระหว่างเครือข่ายมีความใกล้ชิดและสามารถพูดคุยกันได้

2.7 ด้านการเคารพสิทธิเสรีภาพ มีการเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพและปฏิบัติตามกฎหมายทุกประการซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Primary Health Care Division [17] และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Jilapom Tamchoo [10] ได้ศึกษาบทบาทของอาสาสมัครในการส่งเสริมการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ผลการศึกษาพบว่า การเคารพสิทธิเสรีภาพของผู้อื่น ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพและปฏิบัติตามกฎหมายทุกประการ ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนทุก

คนต้องปฏิบัติตามกฎหมายไม่เพียงแต่ อสม. เท่านั้น ประชาชนในหมู่บ้านก็เช่นเดียวกันต้องเคารพสิทธิและเสรีภาพของ อสม. ด้วย ไม่ละเมิดสิทธิซึ่งกันและกัน มีขอบเขตที่ต้องให้เกียรติกัน เพื่อการปฏิบัติงานระหว่าง อสม.และประชาชนในหมู่บ้านเป็นไปด้วยดี

2.8 ด้านการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ ควรเตรียมความพร้อมก่อนที่จะพูดคุยกับประชาชนในหมู่บ้านและมีการศึกษาข้อมูลต่างๆเพื่อให้เกิดความรอบคอบก่อนที่จะประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนในหมู่บ้านได้ทราบข้อมูลข่าวสาร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงและถูกต้องซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Damrongrit Ratanaprayoon [11] ได้ศึกษาคุณลักษณะด้านการสื่อสารสุขภาพของ อสม.ดีเด่น จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการศึกษาพบว่า มีการเตรียมความพร้อมก่อนที่จะพูดคุยกับประชาชนในหมู่บ้านและมีการศึกษาข้อมูลต่างๆ เพื่อให้เกิดความรอบคอบก่อนที่จะประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนในหมู่บ้านได้ทราบข้อมูล ทั้งนี้เนื่องจากการสื่อสารเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะข้อมูลที่ถ่ายทอดออกไปเป็นสิ่งที่ประชาชนจะทราบข้อมูลจึงต้องเป็นข้อมูลที่จริงและถูกต้อง

2.9 ด้านการมีส่วนร่วมทางสังคม ควรมีส่วนร่วมในการคิด วางแผน ตัดสินใจ มีการแสดงความคิดเห็นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในพัฒนาเรื่องต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Kritsayapat Khaopatumthip [12] ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของอาสาสมัครสาธารณสุขในการส่งเสริมสุขภาพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลอำเภอพุทธมณฑลจังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการคิด วางแผน ตัดสินใจ มีการแสดงความคิดเห็นเพื่อเป็นส่วนหนึ่งในพัฒนาเรื่องต่างๆ ทั้งนี้เนื่องมาจาก อสม. ต้องมีส่วนร่วมในเรื่องต่างๆ ทั้งการคิด วางแผน ตัดสินใจ ยังรวมถึงการทำกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับหมู่บ้าน เพื่อเข้าไปมีส่วนร่วมในหมู่บ้านนั่นเองและเป็นการช่วยสานสัมพันธ์ระหว่างสังคมด้วย

2.10 ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ ควรมีการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประชาชนในหมู่บ้าน มีการไถ่ถามถึงความทุกข์สุขของกันและกัน แสดงความห่วงใยกันซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Pornchanok Thawornsantakit [13] ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาคุณภาพของอาชีพพยาบาลในโรงพยาบาลรัฐบาล” ผลการศึกษาพบว่า มีการสร้างความสัมพันธ์อันดีกับประชาชนในหมู่บ้าน มีการไถ่ถามถึงความทุกข์สุขของกันและกัน แสดงความห่วงใยกัน ทั้งนี้เนื่องมาจาก อสม. เป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนในหมู่บ้านจึงต้องมีการพูดคุยหรือสอบถามกันการสร้างสัมพันธ์ไมตรีที่ดีต่อกันถือว่าเป็นเรื่องที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก และยิ่งจะช่วยให้เกิดความสนิทสนมกันมากขึ้น

2.11 ด้านการเห็นคุณค่าตนเองและผู้อื่น ควรเห็นถึงศักยภาพ ความสามารถของตนเองและผู้อื่น มีการนำความสามารถต่างๆที่มีอยู่ออกมาใช้ควบคู่กับการปฏิบัติงานซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Jutarat Sangthong [14] ได้ศึกษาประสบการณ์ชีวิตและการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุที่ปฏิบัติงานอาสาสมัครในโรงพยาบาลของรัฐ ผลการศึกษาพบว่าการเห็นถึงศักยภาพ ความสามารถของตนเองและผู้อื่น มีการนำความสามารถต่างๆที่มีอยู่ออกมาใช้ควบคู่กับการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เนื่องมาจากคุณค่าของตนเองและคุณค่าของผู้อื่น เป็นสิ่งที่สามารถทำให้เกิดความพยายามในการพัฒนาความสามารถและยังเป็นส่วนช่วยให้ผู้อื่นมีกำลังใจในการที่จะพัฒนาตนเองต่อไป

2.12 ด้านความรู้สึกริสระในการเลือกงานที่ตนเองสนใจ ควรเลือกกระทำหรือไม่กระทำสิ่งใดก็ได้อยู่ที่ความพึงพอใจของ อสม. เองแต่ต้องเลือกกระทำในสิ่งที่ควรกระทำเท่านั้น หากสิ่งไหนไม่ควรก็จะไม่กระทำ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Channarong Wongwichai [4] ได้ศึกษาคุณลักษณะอาสาสมัครที่มีผลต่อบทบาทอาสาสมัครสาธารณสุข ผลการศึกษาพบว่า สามารถเลือกกระทำหรือไม่กระทำสิ่งใดก็ได้ อยู่ที่ความพึงพอใจของ อสม. เองแต่ต้องเลือกกระทำในสิ่งที่ควรกระทำเท่านั้น หากสิ่งไหนไม่ควรก็จะไม่กระทำ ทั้งนี้เนื่องมาจากความมีอิสระที่เกิดขึ้นนั้น ทำให้ อสม. สามารถเลือกกระทำในสิ่งที่ตนเองพึงพอใจและยังสามารถใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการปฏิบัติงานที่ตนเองสนใจ ทำให้ อสม.เกิดการพัฒนาในเรื่องต่างๆ อีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

- 1.1 ด้านการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเสียสละ ควรปฏิบัติงานด้วยความสมัครใจและเต็มความสามารถเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนร่วมและเป็นที่ยอมรับของประชาชนในหมู่บ้าน
- 1.2 ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ควรตระหนักถึงภาระหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติและรู้จักบทบาทและหน้าที่ของตนเอง
- 1.3 ด้านการตระหนักในพลังตนเองและการใฝ่รู้ ควรนำความสามารถของตนเองออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์และควรใฝ่หาความรู้จากแหล่งข้อมูลต่างๆที่มีแหล่งอ้างอิงที่แน่ชัด เพื่อให้เกิดความถูกต้องในการศึกษาข้อมูล
- 1.4 ด้านการรักษาระเบียบวินัย ควรศึกษากฎ ระเบียบ ข้อบังคับอื่นๆที่มีความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้และไม่ให้ผิดกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ
- 1.5 ด้านการทำงานเป็นทีม ควรร่วมมือกันปรึกษาหารือ ช่วยกันคิด วางแผนการทำงานให้รอบคอบเพื่อให้ผลงานออกมาอย่างมีประสิทธิภาพ
- 1.6 ด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับเครือข่าย ควรพูดคุยและให้คำแนะนำในเรื่องอื่นๆ ได้แก่ การสอบถามความเป็นอยู่ซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดความสนิทสนมกันมากขึ้น
- 1.7 ด้านการเคารพสิทธิเสรีภาพ ควรส่งเสริมรณรงค์ให้เกิดความเท่าเทียมกันของการดูแลสุขภาพ ผู้ที่มีฐานะยากจนควรจะได้รับสิทธิที่เท่าเทียมกันกับผู้ที่มีฐานะร่ำรวย
- 1.8 ด้านการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ ควรหาช่องทางในการประชาสัมพันธ์ใหม่ๆ ด้วยวิธีการที่หลากหลายเพื่อให้เกิดความทันสมัยและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น
- 1.9 ด้านการมีส่วนร่วมทางสังคม ควรจัดกิจกรรมที่มีให้ประชาชนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมด้วย อสม. เพื่อให้เกิดความสามัคคีและการร่วมมือกันของทุกคน
- 1.10 ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ ควรปรับตัวให้เข้ากับประชาชนในหมู่บ้านเพื่อให้เกิดความใกล้ชิด และการพูดคุยกันเป็นการเสริมสร้างสิ่งที่ดีต่อกัน
- 1.11 ด้านการเห็นคุณค่าตนเองและผู้อื่น ควรพัฒนาตนเองอยู่เสมอและนำความสามารถออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์รวมทั้งการเห็นความสามารถของผู้อื่นด้วย
- 1.12 ด้านความรู้สึกรักอิสระในการเลือกงานที่ตนเองสนใจ ควรปฏิบัติงานตามความสนใจเพื่อให้เกิดผลดีต่อตนเองและผู้อื่น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

- 2.1 ควรศึกษาคุณลักษณะจิตอาสาของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในพื้นที่อื่น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แตกต่างจากพื้นที่ที่ได้ศึกษา
- 2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิธีการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลแบบเจาะลึกเพื่อสะท้อนคุณลักษณะจิตอาสาของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่แท้จริง

5. เอกสารอ้างอิง

- [1] Ministry of Public Health. (2019). *Regulations of the Ministry of Public Health on village health volunteers, 2011*. <http://www.klongchanak.go.th/2011/upfile/law/rulehealt54.pdf>.
- [2] Nakhon Pathom Provincial Public Health Office. (February 20, 2021). *Village health volunteer database system*. http://nptho.moph.go.th/Dev_nptweb/page/provider.php.
- [3] Village health volunteer staff. (August 23, 2021). *Basic information of regular public health volunteers*. Village. Interview.
- [4] Channarong Wongwichai. (2016). *Volunteer characteristics affecting the role of public health volunteers*.

- [Master of Arts degree. Bachelor of Social Policy Program]. Thammasat University. (In Thai)
- [5] Supattana Boonkaew. (2013). *Psychosocial Factors Associated with Volunteer Behaviors of Red Cross Youth Volunteers in Khon Kaen Province*. Bangkok. [Master of Science degree applied behavioral science research]. Srinakharinwirot University. (In Thai)
- [6] Suleeporn Phetriang. (2014). *Identity development of nursing students. Boromarajonani College of Nursing, Surat Thani*. Report Research. Ratchachonnani College of Nursing, Surat Thani. (In Thai)
- [7] Manee Arpanantikul et al. (2014). *Ethics in nursing practice of Thai nurses. according to management's perception nursing*. Research report. Mahidol University. (In Thai)
- [8] Pitakphong Kulwimon. (2016). *Evaluation of the performance of village health volunteers. in operation Health Management Village, Ta Phraya District, Sa Kaeo Province*. [Master of Public Health degree in the field of Health Sciences]. Sukhothai Thammathirat Open University. (In Thai)
- [9] Pornpen Areekit. (2015). *The development of an interaction model between nurses and clients to enhance good practice. in the treatment of hospital centers under the Ministry of Public Health*. [Ph.D. Development Studies]. Silpakorn University. (In Thai)
- [10] Jilaporn Tamchoo. (2007). *The role of volunteers in promoting the protection of rights and liberties*. [Master of Arts degree Bachelor of Justice Administration]. Thammasat University. (In Thai)
- [11] Damrongrit Ratanaprayoon. (2011). *Outstanding Volunteer, Surat Thani Province*. [Master of Communication Arts degree Department of Communication Arts]. Sukhothai Thammathirat Open University. (In Thai)
- [12] Kritsayapat Khaopathumthip. (2013). *Participation of public health volunteers in health promotion of hospitals. Tambon health promotion Phutthamonthon District, Nakhon Pathom Province*. [Master of Education Degree Major of Adult Education]. Srinakharinwirot University. (In Thai)
- [13] Pornchanok Thawornsantakit. (2013). *Factors Affecting Personality Development of Nursing Career in Government Hospitals*. [Master of Business Administration Department of Entrepreneurship]. Silpakorn University. (In Thai)
- [14] Jutarat Sangthong. (2014). *Life experiences and self-esteem of the elderly who perform volunteer work in Government hospital*. [Master of Social Work degree Department of Social Work]. Thammasat University. (In Thai)
- [15] The Bangkok insight. (2020). *Update Covid-19, 2020 April 30*. Retrieved 6 August, 2020 from <https://www.thebangkokinsight.com/347285/>
- [16] World Health Organization. (2020). *Coronavirus*. Retrieved 6 August 2020 from https://www.who.int/health-topics/coronavirus#tab=tab_1
- [17] Primary Health Care Division. (2019). *Health volunteers*. Retrieved 6 August 2020 from <http://www.thaiphc.net/new2020/content/1>